

(Къызылэлыкlorэр
я 7-рэ н. ит).

1880-рэ илъэсым Болгари-
ем къыкIыжыгъэгъэ адыгэ-
хэр Тырку хыкумэтым мы
чыплэм щигъэтысыгъагъэх.

Айндакнэ ащыгъум адыгэ
унэгъо 35-рэ къышцугъагъ.
Ахэтыгъэх ахэм БэщыкIохэр,
Лыхъураехэр, ТемзэкIохэр,
ТамыкIохэр, ЧэтзакIохэр...
Непэ Айндакнэ адыгэ унэ-

гъуибл нахъ дэсыжкIэп. Ахэр
зэкIэ БэщыкIо Баширрэ Амир-
рэ яунагъо къеблэгъагъэху,
тэри тахъагъ. Шуфэс къы-
тахыгъ, ау зэхэтхыгъэр араб
гушыгъу «Альэлн...Ахълэн...».

КыкIырэр — «Шукъеблагъ».
Айндакнэ адыгабзэ зышIэу
къыдэкIыгъэр нэбгыритIу —
БэщыкIо Амиррэ Ягъэнэ
Яшаррэ. Мы нэбгыритIур Джо-
ланым къышыхъутъэх. Джырэ

уахътэм Израиль ыубытыгъэ
Iуашхъэр ары сирие адыгэхэр
ДжоланкIэ заджэхэрэр. Куп
Iужоу тильэпкъэгъухэр ащ
щызэхэсыгъэхэти, бзэр дэгъоу
зэрагъэшIагъ.

Алеппо адыгэхэр зэреджэрэр Хьалэб

Нэбгырэ миллионитIурэ ны-
кIорэ мы къалэм щэпсэу. Си-
рием имызакъоу, къыблэ къэ-
ралхэм ясатыу гупчэу алыгътэ.
Щэн-щэфэн Iофэу хэгъэгум зэ-

шIуихырэр зэкIэ мы къалэм
епхыгъ. IофшIэгъу мафэхэм
иурамхэм хьал-балыкъышхо
атет, бэдэд ащызэблэкIырэр.
Цыфэу дэсым фэдиз а зы ма-

фэм Алеппо къыдэхъэ, дэкIы-
жы. Мы къэлэ иным тильэп-
къэгъу нэбгырэ мин 20 фэдиз
щэпсэу. Цыф гъсагъэхэр, лы-
тэныгъэ ин зыфашыхэрэр ахэм
мымакIэу ахэтых.

Нидал Хьапакъ хирург-кар-
диолог. Гум зыщелэзэхэрэ гуп-
чэм иврач шъхьаI. ИлIахъокIэ
Шъэожъхэм ащыщ. Хьалэб
имедицинскэ университет къы-
зеухым ыуж Великобританием
операцие шIыным зыщыфи-
гъсагъ. Илъэс 30 хъугъэу вра-
чэу Iоф ешIэ.

**ШЪЭОЖЪ Нидал — гу
уэхэм зыщелэзэхэрэ
гупчэу Алеппо дэтым
иврач шъхьаI:**

**«Сятэрэ сянэрэ врач ты-
хъунэу фэягъэх. Сэщ
нэмыкIэу сшыпхъоу
Хьазар медицинэм фе-
джагъ. Анестезиологэу**

**непэ ар къыздэлажъэ.
Англием ыуж Дамаскэ
Iоф щысшIагъ. ЕтIанэ
мы гупчэм ипащэу сы-
загъэнафэм Алеппо сы-
къэкIоажыгъ. НэмыкI
хэгъэгухэм къарыкIыхэу
сымаджэхэр къысфакло-
хэуи къыхэкIы. СишIуа-
гъэ зэкIэми язгъэкIы-
ным сыпылъ».**

Шъэожъ Нидал зиптэщэ Iэза-
плэр гум епхыгъэ хирургиемкIэ
Сирием итхэм анахъ шъхьаI.
Зы илъэсым къыклопI опера-
цие 700 фэдиз шашы. Тэ ты-
зыклогъэ мафэми Шъэожъ Ни-
дал операцие ышIыгъ. Илъэс
65-рэ зыныбж хъулыфэгъэм
ыгу еклопIэрэ лъынтфэхэм
ащыщ зэблихъугъ.

Нидал зэрэлазэр, ышIэрэм
хэшIыкI ин зэрэфыриIэр нэ-
рылэгъу тфэхъугъ. Цыфым

ипкъынэ-лынэхэм зэкIэми мэ-
хьанэ яI, ау псэр хэзыгъэтырэр,
жыи къэозыгъащэрэр гур ары.
Ар убзэным нахъ операцие кIын
щымыIэу дунэе медицинэм ша-
лыгътэ. Сымаджэм зэрэлазэрэр
къытфиIуатэзэ, Нидал ипшъэ-
рылгъ ыгъэцэкIагъ. Лъыр зэры-
мыкIорэ гу лъынтфэр лъакъом
къыхыхыгъэмкIэ зэблихъугъ.

Алеппо мэфищэу щыдгъэ-
кIуагъэм нэмыкI тильэпкъэ-
гъухэм яIофшIаплэхэм тацIэ-
хьагъ, яунэхэм тарыхьагъ. Тыз-
Iуагъагъэхэр зэкIэ алъэ те-
уцагъэхэу, щыIэкIэ зафэ яIэу
псэуштыгъэх. ДжырэкIэ къа-
щышIыгъэм тимыгъэпэн тлъэ-
кIырэр. Заом изэрар ин зэ-
кIыгъэхэм Хьалэб ащыщ. 1993-
рэ илъэсым къызэIуахыгъэу
Адыгэ ШышIэ Хасэ мы къа-
лэм дэт. Ащ адыгабэмэ ташы-
Iуагъ. Бырсыр зэманыр къы-
зежъэм, якъэбархэм сакIэуп-
чэн cloy, Адыгэ Хасэм теле-
фонкIэ сытеоу хъугъэ, ау зымы
къыштагъэп.

Тлил — Нэжъэхьабл

Къалэу Хомс. Сирием щы-
кIорэ заор мыщ къышежъагъэу
алыгътэ. Мы къалэм ыкIи ащ
къешIэкIыгъэ къуаджэхэм
адыгэ нэбгырэ мин 20 фэдиз
ащэпсэу. Хомс апэ щытлъэгъу-
гъэр Адыгэ Хасэ Унэр ары.
Цыфхэр мыщ къышызэрэу-
гъоигъэхэу къышчытажэщты-
гъэх. Дамаскэ ШышIэ Хасэм
ианыхъ къутэмэ инхэм мыр
ащыщ. Гъунэгъу адыгэ къуа-
джэу щытхэри мыщ епхыгъэх.
Тибысымхэм къызэрэIуагъэм-
кIэ, гъот макIэ зиIэ унагъо-
хэм, гузжыгъу чыплэ ифагъэ-
хэм Хасэр IэпыIэгъу афэхъу —
ар япшъэрылгъ шъхьаI. Гушчы-
Iэм пае, 1967-рэ илъэсым Из-
раильрэ Сириемрэ азыфагу
къитэджэгъэгъэ заом унэнчъэу
тильэпкъэгъу унэгъо пчъагъэ
къыгъэнэгъагъ. Хомс Адыгэ
Хасэм ащ фэдэхэм IэпыIэгъу
зэрафэхъушт амалыр къыгъо-
тыгъ.

**НАЖЪЭ Хьасан — Сири-
ем ит къуаджэу Тлил
щэпсэу:**

**«Адыгэ ШышIэ Хасэм
банкым ахъщэ чIыфэ
къырихи, къатитф хъу-
рэ унэ зэтетипшI ыгъэу-
цугъагъ. Унэ пэпчэ унэ-
гъо 40 чIэфэ. Джоланым
къытекIыгъэ адыгэхэм
ахэр аритыгъэх. Унэ
уасэр илъэс 20-кIэ тIэ-
кIу-тIэкIуэ атыжыгъ».**

Нажъэ Хьасан унэу зигугъу
къышIыгъэхэр къытигъэлъэ-

гъугъагъэх. Ахэр зы хьаблэ зэ-
дытетыгъэх. «Зэдытетыгъэх»
сэлэ джыдэдэм зы унэ псаоу
щытыжъэпышъ. Хомс къэмы-
шIэжынуу, анахъ фыкъоныгъэ
ин зыфэхъугъэ къалэхэм ащыщ.

Нажъэ Хьасан зыщыщ къуа-
джэу Тлил Хомс километрэ 15
ныIэп зэрэпIудзыгъэр. УIэшы-
гъэ кIуачIэхэр ащ дахъэхэу
къыхэкIыгъ, ау чылэр къызэ-
тенагъ, щымызэуагъэхэу ары
къызэралорэр. Тлил тызыщэ-
Iэм, зиунэ тисыгъэ бысымхэу
Тыгъужь Адибрэ Санэрэ ныб-

джэгъуныгъэ пытэ адытиIэ хъу-
гъэ. ИнтернетымкIэ садэ-
гушчыIэ, ары пэпчэ «тэ тикъуа-
джэ рэхьат, тыдэмыкIэу ты-
дэс» алошъ, сэри сэрэхьаты.
Тлил щыпсэурэм инахыбэр На-
жъэх. Ащ елгытыгъэуи адыгэ-
хэр ащ зэреджэхэрэр Нэжъэ-
хьабл. Мы къуаджэм 1880-рэ
илъэсым апэрэ адыгэхэр къы-
шцыуцугъэх. Чыплэм ащыгъум
зи щыпсэуштыгъэп, ау илъэс

400-кIэ узэкIэIэбжъэмэ агъэу-
цугъэгъэ унэжъхэр дэтыгъэх.
Непэ къызнэсыгъэми ахэм
ащыщхэр къуаджэм къыдэна-
гъэх.

**БГЪУАШЭ Адиб — Сири-
ем ит къуаджэу Тлил
щэпсэу:**

**«Мы сищагу дэт къа-
къырыр зэгорэм цыф
псэупIагъ. Ар пэсэрэ**

**шыкIэу зэтыралъхьагъ.
ЯтIи, пшахъуи дэмы-
лъэу, мыжъо инхэр мы-
жъо цыкIухэмкIэ зэрэ-
гъэубытыгъэу дэпкъхэр
шыгъэх».**

Мы ижъырэ зэтэльхьакIэм
щысэ тырихи, ежъ Адиби шагу
кIоцIым ешIушIагъ. Мыжъо
чэукIэ ар къышIыхьагъ. Тлил
пэлулъ шъофхэм мыжъошхохэр
арытэкъогагъэх, ахэр къа-

шыпхэзэ, унэхэр зэтыралъхъэ-
щтыгъэх. Джащ фэдэу нэ-
жъэхьаблэмэ ящагу кIоцIхэм
ижъырэ хьап-щыпхэр бэу
адэлъых. Пасэм агъэфедэщты-
гъэ мыжъошъхьалхэр, гуры-
хъухэр мыщ шашIыштыгъэх.

**БРАКЪЫЕ Ахьмэд — Си-
рием ит къуаджэу Тлил
щэпсэу:**

**«Сэ сятэ мыжъошъхьал-
хэр ыуIуштыгъэх. Илъэ-
сэу зишIыгъэр, зыфи-
шыгъэ унагъом иадыгэ
лъэкъуацIэ хиутышты-
гъэ. Мыры мыщ тетха-
гъэр — «Мэрэтыкъу,
1962-рэ илъэс».**

Ахьмэд къыIуагъэм гупшы-
сэ зэшIэгъонхэр тигъэшIы-
гъэх. Сирием щыпсэурэ адыгэ-
хэм япаспортхэм адыгэ лъэ-
къуацIэхэр адатхэшъурэп, ау
ялIакъо амыгъэгъошънымкIэ
алъэкI къагъэнагъэп. Мыжъо-
сыным фырыгъунэу унэгъуа-
цIэр хауIуагъ. Тлил шъхьал-
хэм БлэнэгъапцIэ, Лыхъурай,
Гъотыкъо, Дэпчэн, Тыгъужь
атетхагъэу тыкъяджагъ.

ЗэкIэмкIи нэбгырэ 600 фэдиз
къуаджэм щэпсэу. Ахэм яна-
хыбэр пенсием кIуагъэх. Ныб-
жыкIэхэр Хомс кошыгъэх. Ау,
джы зэхэтхыгъэ къэбарым-
кIэ, ахэри къуаджэм екIужы-
гъэх. Къалэм зыфэклогъэгъэхэ
IофшIаплэ, еджаплэ дэтыжъэп.
Тлил ащкIэ иIофхэр нахъ дэ-
гъулох. Илъэси 10-кIэ узэкIэ-
Iэбжъэмэ мылкъу зыIэкIэлэ
Фирас Осман икъоджэ гупсэ
хызмэтшIаплэхэр дигъэуца-
гъэх. Фирас илIакъокIэ Чэта-
шIэхэм ащыщ. 1986-рэ илъэ-

сым Украинэм ит къалэу Львов
фармакологиемкIэ институтэу
дэтыр къышIуухыгъ. Ащ ыуж
Москва, Семашкэм ыцIэ зы-
хырэ медицинэ университе-
тым шеджагъ.

**Фирас ОСМЭН — цашIэ,
Сирием ит къалэу Да-
маскэ щэпсэу:**

**«ЗэшиплI тэхъушъ, зэ-
кIэми медицинэм ты-
феджагъ. Университе-
тым ыуж дзэм хирургэу
сышIылэжъагъ. Жэпкъ-
нэгъу зэхэт операциехэр
сшIыштыгъэ. ДжырэкIэ
цэшIэ клиникэхэр къы-
зэлусыгъэх. ЦакIэ цы-
фым Iубгъэуцон зэрэ-
плэкIышт шыкIэхэр
зыушэтырэ шIэныгъэ
гупчэ зэхэсцагъ».**

Цэ Iэзаплэхэу ЧэтэшIэ Фирас
ыгъэлорышIэхэрэм нэбгырэ 80
фэдиз ащэлажъэ. Ахэм азыны-
кIор адыгэ. Фирас лэпкъ Iо-
фыгъоухэм агъэгумэкIырэ цыф.
IофшIэн инэу зэшIуныхыгъэхэм
ащыщ илъэпкъэгъухэм Iоф-
шIаплэ зэраригъэгъотыгъэр.
Адыгэ къуаджэхэм хызмэт-
шIаплэхэр ащигъэпсыгъэх. Ащ
фэдэу Нэжъэхьаблэ дигъэуцо-
гъэ тхьацухэкIышI ыкIи дэ-
гъэшI фабрикэхэм яIофшIэн зэ-
пыурэп. Мыщ фэдэ гузжыгъу
зэманымкIэ ахэр Iэрыфэгъу
шыппкъэх. Бысымэу тилэгъэ
Тыгъужь Адиб Тлил макарон-
нышI фабрикэр егъэлорышIэ.
БэмышIэу ащ телефонкIэ сы-
дэгущылагъ. КызыриIуагъэм-
кIэ, хызмэтшIаплэм Iоф ешIэ,
мэээ лэжъапкIэри амыгъэгъу-
жъоу цыфхэм араты.

къыхагъэщырэ бжъэдыгъу чы-
лагъохэм ацIэ техыгъэу ахэр
аусыгъэх. Адыгэхэр мы чы-
плэм 1876-рэ илъэсым къы-
шцыуцугъэх.

(КъыкIэлыкlorэр
я 9-рэ нэбгырым
ит).

Сирием КъунчыкIохьаблэ ит

Алеппо тыкыикIи Хомс
тыкыизэкIом, къытпэгъокIыгъэ
Нажъэ Хьасан программэу
агъэхъазырыгъэм пIэшIоры-
гъэшъэу нэIуасэ тыфшIыгъ.
Тыздащэшт къуаджэхэм ацIэ

къызыреIом, зэхэтхыгъэр дгъэ-
шIэгъуагъэ. «Бжъэдыгъу шъо-
лырым шъукыхьагъэу шъу-
лыгътэ», — къыхыгъэщыгъ ти-
бысым ыкIи зигугъу къытфи-
шIыгъэ чылэхэр цIэ тIуры-

тIуагъэ. Эн-нысэр
— КъунычыкIохьабл, Тел-
Хьамыр — Джэджэхьабл,
Асилэ — Инэм, Тлил — Нэжъэ-
хьабл, Тел-Снар — Нэчэрэзый,
Абу-Хьамами — Хэусэ ин,

Тэл-Иэхьад — Хэусэ цыкIу,
Дэл-Иджын — Гъобэкъуай,
Дэл-Фул — ПэнэжыкIуай.
АрапыцIэм готэу къоджэдэс-
хэм адыгацIэр къыхагъэщы.
ХэкумкIэ къызыдыкIыгъэхэу

(КъызыкълъыкӀорэр
я 8-рэ н. ит).

**ХЪАКӀЭЦЫКӀУ Гасан —
Сирием ит къуаджэу
Тел-Снар щэпсэу:**

**«Бжъэдыгъу къуаджэхэр
зэкӀэ зы къуапэм щытых.
Зым удэкӀы пэтзэ, адрэм
ыцыпэ къэолъэгъу. Тызэ-
рэшлэ, тызэхыхъэ. Тыхъ-
ри, тигумэкӀи зэдэтэлэты».**

ХъакӀэцыкӀу Гасан зыщы-
щыр Тел-Снар. Ежъ зэреджэрэр
Нэчэрэзый. Гасан орэдус, пщы-
нау. Сирием ибжъэдыгъу чы-
налъэ шагъэджэгурэ нысашэхэм
зэкӀэм ахэлажъэ. Усэхэри, мэ-
къамэри ежъ къыхыхы, ащ фэ-
дэу орэд 17 зэхилъхъагъ.

Тэри Инэм тыщыщ

Къуаджэу Асилэ тыкъызэ-
рдахъэу «ХъяркӀэ шъукъе-
благъ ти Инэм. Шъукъыздэ-
кӀуагъэр шъошӀа? Тэри Инэм
тыщыщ», — аӀозэ ащ дэхэр
къытпэгъокӀыгъэх. Мы къуа-
джэр зыгъэпсыгъагъэр ХъапӀкӀэ
Юсыф. Ар зыдэсыгъэ шагур
къытагъэлъэгъугъ. Шхалпэр,
гъолъыпӀэ унэр, хъакӀэщыр...
зэкӀэ зэпытэу, адыгэ шагу гъэ-
псыкӀэу мы хэлпэжыр зэрэщы-

тыгъэр къэлъагъо. Анахъ дгъэ-
шлэгъуагъэр шагу кӀоцым идэ-
хъапӀ. Пхъэ къэлэпчъэ иным
цӀыфкӀопӀэ пчъэ цыкӀу хэшлы-
хъагъ. Инэм щыщ Дэпчэн Фа-
хыр къызэрэтиуагъэмкӀэ, мыщ
фэдэ шыкӀэ Сирием шагъэфе-
дэрэп. Мы къэлэпчъэшлыныр
хэкужым щызэрагъэшлэгъэ
амал.

Инэм адыгэхэм ашыгъагъэу
джыри зы псэолъэ гъэшлэгъон

кӀыгъэр. Зэхакъутэуи, агъэс-
тэуи хъугъэ. Ау идэхагъэ непэ
къызнэсыгъэм чынагъэп. 1500-рэ
илъэсхэм Сирием Осмэн импе-
рием хэхъагъ ыкӀи илъэс 400
фэдызирэ Осмэн пачъыхъэ
унагъом ыгъэлорышлэгъ. А лъэ-
хъаным къыщегъэ Сирием
изыкъегъэлэтын. Тарихълэжъ-
хэм къызэрэтирэмкӀэ, къэра-
лыгъом ащыгъом хэхъоныгъэу
ышлыгъагъэхэм адыгэхэм ялахъ
хэлъ.

**КЪЭБЭРТЭЕ Аднан —
къалэу Дамаскэ щэпсэу,
гъакӀо:**

**«Мысыр илэшъхъэтеты-
гъэхэм ащыщэу, черкес
мамлюкэу Къайтбэй
1460-рэ илъэсым Шам
къэкӀогъагъ ыкӀи мэээ
заулэрэ дэсыгъ. Зыщы-
псэугъэ чыпӀэхэм илъэ-
уж горэхэр къащигъанэу
ихэбзагъэти, Омэуе мэ-
щытым лэзэнаджэ тыри-
шыхъэгъагъ. Къэлогъэн
фае зэкӀэмэ апэу лэзэ—**

зиунэ тыхъэгъагъэр. Хэкум кы-
кӀыгъагъэр Бэрэтэрэ Али-ефэнд
Бурхъан икӀорылгъф. Адыгэ
унэгъуи 150-у мы чыпӀэм
1876-рэ илъэсым шагъэтӀысы-
гъагъэхэм ар ахэтыгъ.

**БЭРЭТЭРЭ Бурхъан —
Сирием ит къуаджэу
Эн-Нысэр щэпсэу:**

**«Мы зэкӀэ мээ зэхэкӀы-
хъагъэу щытыгъ. Тятэжъ
плашъэхэр къызэкӀохэм,
апэрэ илъэсыным,
къуаджэр алэтыфэ, гъо-
чӀэгъхэм ачӀэсыгъэх».**

**НЭМЫТЭКЪО Омар —
Сирием ит къуаджэу
Эн-Нысэр щэпсэу:**

«Сятэ ятэу Ахъмэд—

къоджэдэхсэм тагъэлъэгъугъ.
Ар илъэси 120-рэ фэдиз зы-
ныбжъ мыжъо лъэмыджыжъэу
гъунэгъу псыхъом телгыр ары.
«Тятэжъхэр зыфэмӀазэхъ шы-
лагъэп» аӀозэ, лъэмыджыр зэрэ-
зэтыралъхъагъэр къытфалотагъ.

**ХЪУАДЭ Сухъел —
Сирием ит къуаджэу
Асилэ щэпсэу:**

**«Мыжъор лӀкӀэ паупкӀы-
зэ, псыхъо зэпырыкӀы-
пӀэр ашыгъагъ. Ылъап-
си, ышъхъи пытэ дэдэу
щыт. Мары, шъолъэгъу**

**ефэндыр ары хэкужым
къыкӀыгъэр. Сэ ар къэс-
лъэгъужыгъэп, ау къэ-
барэу къыуатэщтыгъэ-
хэр къызнэсыжыгъэх.
ТиллакӀокӀэ хэкужым ит
къуаджэу Гъобэкъуае
тыщыщ».**

Бэрэтэрэмэ яхъакӀэщ тызщы-
лукӀагъэхэр зэджэжъхэ хъумэ,
ацӀэ къыралощтыгъэп. ГушыӀэм
пае, Бэрэтэрэ Бурхъан зыфа-
гъазэмэ, Абу-Кэмал аӀо. Къи-
кӀырэр — Кэмалэ ят. А зэджа-
кӀэм ыпшъэкӀи гу лъыттагъ.
Нахъыжым ыцӀэ къыралорэп.
Тым зыфагъазэмэ — Абу-Кэ-
мал, ным еджэхэмэ — Ум-Кэ-
мал аӀо. Мы шыкӀэр адыгэ

**лӀэшлэгъу псау блэкӀы-
гъэми, къэмысысэу
щыт. Мы лъэмыджым
псышъхал тетыгъ. Ащ
лоф зэришлэщтыгъэр
дэгъоу сыгу къэкӀыжы.
СыцӀыкӀузэ сянэ мыщ
сыкъыдакӀощтыгъэ. КӀы-
мэфэ реным тищыкӀэ-
гъэшт натрыфыр, коцыр
щытхъаджыщтыгъэх».**

Лъэмыджыжъыр зытелъ
псыхъоми икӀэбар гъэшлэгъо-
ны. Тэрэзыджэу ипс мащъэ.
Псыхъохэр зэкӀэ хым хэлъэ-
дэжъхэми, мыдрэр ащ къы-

хабзэу тигушылэгъухэм къа-
шӀошӀыщтыгъэ, зэрэхэукъохэ-
рэр зятӀом, агъэшлагъо икӀугъ.
Узхэсыр къыобэкӀы хъумэ,
ихабзэ ифэмэ-бжъымэ къып-
тырихъашт, ыбзи лэрыфэгъу
пфэхъушт. ЛӀкӀыбым укӀон
ищыкӀагъэп ар бгъэунэфыным
пае. ЛъэпкӀэ макӀэхэм ар ягу-
мӀкӀ.

Хомс ихъанэ-гъунэ ит адыгэ
къуаджэхэм зэкӀэми такъыщы-
мыуцугъэми, ахэм такъыблэ-
кӀыгъ. ТыкъезышӀэкӀыгъэ На-
жъэ Хъасан якъэбархэр къыт-
фиуатэхэзэ, гъогур къызэпыт-
чыгъ. КъызэрэтиуагъэмкӀэ, мы
лъэныкъом чыгулэжыным бэ-
лахъэу щыпылтых.

хэчъы. ЫцӀэр Аси. КъыкӀы-
рэр — «зэпырыгъэзагъ». Лъэ-
гъупхъэ чыпӀэхэр къэтплъы-
хъэми, пчыхъэшхъапэ хъугъэу
гупчэм ит шхалпэм тыкъекло-
лагъ. Адыгэ шхынхэр бысым-
хэм къытпагъохыгъэх. ЗӀлукӀэу
мыщ щытилагъэм цӀыфыбэ
къекӀолӀэгъагъ. Ахэтых ахэм
Хъуадэхэр, ЛыхъукӀхэр, Хъа-
тыгъужыкӀохэр, Къатхэр, Дэ-
гуфхэр, АпкӀэкӀохэр, ГъукӀэл-
хэр. Ясэлам фабэ хэкурыс яунэ-
къошхэм анэдгъэсыжыгънэу
ахэр къыкӀэлъэлугъагъэх. Ти-
гуапэу ар тэгъэцакӀэ.

шлэщтыгъэхэм черкес шыу куп
агъэпсыгъагъ. Нэбгырэ мин
фэдиз а шыудзэм хахъэщтыгъэ.
Адыгэ шыуашэр дзэ шыуашэр
ахэм ащыгъыгъ. Шыу купыр
зычӀэтыгъэ быракъым францу-
зыбзэм дыкӀыгъоу адыгабзэки
тамыгъэ тхыгъэхэр тетыгъэх.
Мы дзэкӀолӀхэм якъэбархэри
Къэбэртэе Аднан итхылъхэм
къадигъэхъагъэх. 1948-рэ илъэ-
сым Израиль Сирием къызте-
банэм, заом имашӀо апэу зы-
пӀэлузыдзагъэхэм черкес шыу
купыр ахэтыгъ ыкӀи Джоланыр
шъхъафит ашыжыгъагъ. Ти-
лӀэпкӀэгъу бэлахъэу Джэуат
Анзор ашыгъом Сирием ины-
пӀэ йуашъхэм тыригъэуцогъагъ.
ЗыфӀбӀнэгъэ чыгур, къау-ожы,
нэужым джуртхэм атырахы-
жыгъ. Ежъ Джэуат Анзор
ыпсэ заом хилъхъагъ. Зыщы-
псэурэ къэралыгъохэм афэ-
шъыпкӀэхэу, яшӀошӀхэр къа-
ухъумзэ, ищыкӀагъэмэ, псэе-
мыблэжъэу банэхэзэ адыгэхэм
ягъашӀэ къахъы. ЩӀагъэу,
кӀуачӀэу ахэлъыр зэкӀэми агъэ-
федэ. ГухэкӀыр — ежъ лъэп-
къым ичӀыгужъ бугъумэныр
ылӀэ къызэримыхыгъэр ары.

**зыхъугъагъэр. Тилъэп-
къэгъу нэбгырэ 35-рэ а
заом хэкӀодагъ. ЧӀэнагъэ
зышыгъэ унагъохэм
аделӀнхэм пае лъэпкъым
Хасэ зэхышӀагъ ыкӀи
иапэрэ пшъэрылӀэу
ащыгъом ащ фашыгъа-
гъэр шлушӀэныр ары.
Джы къызнэсыгъэми
зищыкӀагъэм лӀэпылэгъу
егъэгъотыгъэныр къо-
джэ Хасэм ыгъэцӀкӀэр
лофхэм апшъэу щыт».**

Акрам Исхъакъ илӀлакӀокӀэ
КӀуакӀомэ ащыщ. КӀэлэегъадж.
Географир университетым
щарегъэхъы. Сэнэхъат шъхъа-
лӀэм дыкӀыгъоу лъэпкъым фӀла-
жъэ. Илъэс 30 фэдиз хъугъэу
Хасэм хэт. Журналэу «лошъхъэ-

(КъыкӀэцыкӀорэр
я 10-рэ н. ит).

Черкес мамлюкхэм ялъэужхэр

Хомс ыуж Дамаскэ зыдгъэ-
загъ. Сирием икӀэлэ шъхъалэ
хэгъэгум ианыхъ псэупӀэ ин. Нэ-
бгырэ миллионибл фэдиз щэ-
псэу. Адыгэхэр мыщ зэреджэ-
хэрэр Шам. Къалэм ыныбжъ
шъыпкӀэр зымы ыгъэунэфы-
гъэп. Анахъ псэупӀэжъ дэдэхэм
ащыщ. Урымхэм ятетыгъо лъэ-
хъан чыристан Византием ылӀэ
Шамыр илӀыгъ. 633-рэ илъэ-
сым арабхэм Сириер аштагъ,
ащ къыщыублагъэу къэралы-
гъор быслъымэн диным ит.
Илъэсишъэм къыриубытэу
Омейяд пачъыхъэхэм тетыгъо
хэгъэгум щырялагъ. А лъэхъа-
ным ашыгъагъэхэу мэщыт
дэхэ дэдэхэр Шамым итых.
Анахъ шъхъалэр — Омэуе Джа-
мые зыфалорэр ары. Мэщытым
ишӀын илъэси 10 пылгыгъэх.
ПсэолъэшӀ нэбгырэ мин 12 хэ-
лэжъагъ. Мыжъом, пхъэм, ап-
чым ахэзэгъэрэ анахъ лӀпӀэ-
сэ дэгъухэр ахэм ахэтыгъэх.
Илъэс 1300-рэ фэдиз зыныбжъ
мэщытым зы зэо-банэп пӀкӀэ-

кӀыгъэр. Зэхакъутэуи, агъэс-
тэуи хъугъэ. Ау идэхагъэ непэ
къызнэсыгъэм чынагъэп. 1500-рэ
илъэсхэм Сирием Осмэн импе-
рием хэхъагъ ыкӀи илъэс 400
фэдызирэ Осмэн пачъыхъэ
унагъом ыгъэлорышлэгъ. А лъэ-
хъаным къыщегъэ Сирием
изыкъегъэлэтын. Тарихълэжъ-
хэм къызэрэтирэмкӀэ, къэра-
лыгъом ащыгъом хэхъоныгъэу
ышлыгъагъэхэм адыгэхэм ялахъ
хэлъ.

**КЪЭБЭРТЭЕ Аднан —
къалэу Дамаскэ щэпсэу,
гъакӀо:**

**«Мысыр илэшъхъэтеты-
гъэхэм ащыщэу, черкес
мамлюкэу Къайтбэй
1460-рэ илъэсым Шам
къэкӀогъагъ ыкӀи мэээ
заулэрэ дэсыгъ. Зыщы-
псэугъэ чыпӀэхэм илъэ-
уж горэхэр къащигъанэу
ихэбзагъэти, Омэуе мэ-
щытым лэзэнаджэ тыри-
шыхъэгъагъ. Къэлогъэн
фае зэкӀэмэ апэу лэзэ—**

**наджэхэр мэщытхэм
атырагъэуцоу Шам къы-
зэрэщырагъэжыгъэр.
Арышъ, тхьӀӀӀӀӀӀӀ мы-
рӀушӀтэу къыфӀэдженхэр
къэзыгупшысыгъэхэм
адыгэ мамлюкыр ащы-
щыгъ».**

Джащ фэдэу адыгэ Мысыр
султӀанхэу Баркук, Бибарс,
Къаншъау-Огъур зэман-зэманэу
Сирием щыпсэугъэх. ПытапӀэ-
хэр, мэщытхэр, лэзэнаджэхэр...
дэхэ дэдэу, хъырахъишъэу
зэхэшлыхъагъэхэу ахэм мы хэ-
гъэгум къырагъэнагъэх.

Шам хэгъэгум икӀэралыгъо
гӀэпсын адыгэхэм чыпӀэу ша-
убытыгъэм иушӀтын Къэбэртэе
Аднан игъашӀэм пылъ. Зэхэ-
убытагъэу тарихъ тхыль пчъа-
гъэ ащ къыдыгъэкӀыгъ.

КЪЭБЭРТЭЕ Аднан:

**«ТилъэпкӀэ пылъ къэ-
бархэр унагъоу сызца-
пӀугъэм щызэхэсхыщы-
гъэх. Сятэ ихъакӀэщ зэ—**

**фэсыпӀэу ренэу щытыгъ.
Адыгэм игумэкӀи, ихъя-
ри зыфӀэдэр сыцӀыкӀузэ
къызгुरыуагъ».**

Аднан ятэу Мыхъамэт шыу
бэлахъэу, шыгъачъэхэм ахэла-
жъэу щытыгъ. Адыгэ шыухэм
ялӀыблэнагъэ Сирием имыза-
къоу, Къыблэ хэгъэгухэм аша-
шӀэгъагъ. Ахэм якъулайныгъэ
фэдэ зымы къыхафӀэщтыгъэп.
Шыу тӀурытӀоу, щырыщэу зэ-
готхэу, апшӀэкӀэ джыри нэбгырэ
зырызхэр атетхэу, пирамидэ
сурӀтхэр агъэпсызэ, шыгъачъэм
хэлажъэщтыгъэх. Ащ фэдэ зэ-
нэкӀокъухэм ащатырахыгъэ
сурӀтхэр Къэбэртэе Аднан
ихъарзынӀэ хэлтых. Спортым
зэрэпылгыгъэхэр, зэреджэ-
щтыгъэхэр, адыгэ шыуашӀхэр
ащыгъэхэу хымэ хэгъэгу ти-
лӀэпкӀэгъухэр зэрысыгъэхэр
шӀэныгъэлэжыным къытигъэ-
лъэгъугъэх. Сириер 1920 —
1946-рэ илъэсым французхэм
яколониеру щытыгъ. А лъэхъа-
ным къэралыгъор зыгъэлоры-

Анахъыбэр зыдэщыӀэр Дамаск

Сирием зэкӀэмкӀи тилъэп-
къэгъу нэбгырэ мини 120-рэ
щэпсэу. Ащ щыщэу мин 80-р
Дамаскэ (адыгэхэр зэреджэхэ-
рэр Шам) ыкӀи ащ пэгъунэгъу
къуаджэхэм адэсых. Адыгэ
ШушӀэ Хэсашъхъэри Шамым
дэт. Ежъ иунаеу унищ Хасэм иӀ.
Ахэр хъоо-пшаухэу, шагухэр
къагӀэульхэу щытых. ЛъэпкӀэ
зэхыхъэхэр, бирам зӀлукӀхэр,
джэгухэр ащызэхашӀэ хабзэ.

**АКРАМ Исхъакъ — шам
ШушӀэ Хасэм итхъамат:**

**«шам ШушӀэ Хасэр
1948-рэ илъэсым зэха-
щагъ. А зэманыр ары Из-
раильрэ Сириемрэ яапэ-
рэ зэпэуцужыр къы—**

(КъызыкIэлъыкIорэр
я 9-рэ н. ит).

мафэм» иредакторыгъ. Шам ШушIэ Хасэм итхьаматэу джы хадзыгъ.

Мэфищэу Шам тызыщыIагъэм Хасэм икьутамэхэм зэкIэм Акрам тарищэлIагъ, ягъэ-

псыкIэ нэIуасэ тыфишыгъ. Къудысые ХасэIэ заджэхэрэм сурэт гъэшIэгъон дэдэ шытлэгъугъагъ. Лъэпкъ зэбгырыдзыгъэм игумэI къыриIотыкIэу ар шыгъэ. Сурэтыр метриплI зишъомбгъогъэ, метрищ зилъэгэгъэ дэпкъым зэрэтефэу пылбэгъагъ.

**ФАДИЛ Закерие —
къалэу Дамаскэ щэп-
сэу, сурэтышI:**

«Сыд фэдиз къын ыпэ
къикIыми, цыфыр зэ-
мызэгъынрэ ымыщэ-
чынрэ шыIэп. Тилъэпкъ
ихэку зычIенэм, хьаза-

бэу ыщэчыгъэр зэкIэмэ
аныхъ дэгъоу Баграт
Шинкуба итхыгъэ къы-
щыриIотыкIыгъ. Заур-
къан икьэбар мы сурэ-
тым сэ къыщызгъэлъэ-
гъожыгъ».

Фадил Закерие илIакъокIэ
Лышэмэ ащыщ. Сурэтышыным

ицIыкIугъом къыщегъэжыгъэу
фэIаз. Уашъор, тыгъэр, псы-
хъор, икьоджэгъухэр — зэкIэ
ылъэгъухэрэр сурэткIэ къыре-
IотыкIых. Баграт Шинкуба иро-
манэу «Последний из ушед-
ших» Лышэ Фадил исурэтшы-
гъэкIэ къыгъэлъэгъуагъ.

СтIашъу Ихъсан игукIэгъу

Сирием шыпсэурэ адыгэхэм
псэолъэшI, инженер, кIэлэегъэ-
джэ, врач цIэрыIохэр бэу къа-
хэкIыгъэх. Ахэм ащыщ тэ ти-
республикэ шызэлъашIэрэ док-
торэу Уджыхъу-СтIашъу Ихъ-
сан. Ихъсан Германием ит къа-
лэу Бремени непэ щэпсэу, ау
къызышыгъуэ Сириер шыгъу-
пшэрэп. Докторым иунэе
мылкъукIэ сабыи зэфэсыпIэ
Шам шаригъэшIыгъ. Адыга-
бзэм изэгъэшIэн ар фытегъэ-
псыхьагъ.

**ШАГУДЖ Роз —
кIэлэцIыкIу
Iыгъыплэм
ипащ:**

«Мы кIэлэцIыкIу Iыгъы-
плэр 2002-рэ илъэсым
къызылутхыгъ. Илъэси-
щым къыщегъэжыгъэу
гурыт еджаплэм нэсыфэ-
хэ сабыи хэр етэгъаджэх.
ЗэкIэмкIи кIэлэцIыкIу 80
фэдиз къэкIо. Дамаскэ
имызакъоу, гъунэгъу

**къуаджэхэми ахэр къа-
рэкIых».**

Мы IыгъышIэр къызылутхы-
гъэ Уджыхъу-СтIашъу Ихъсан
«Аферым!» фэплонэу зэрэтефэ-
рэр кIэлэцIыкIухэм нафэ къа-
шыгъ. Мыщ фэдэ цыкIухэр
IэкIыбым адыгабзэкIэ шыгу-
щылэхэу бэрэ уапэ къифэштэп.
Илъэси 150-рэ хымэ хэгъэгъу
шыпсэуэгъэ адыгабзэр Сирием
щылъыкIотэным игугъаплэхэр
зэхэтхыгъэм къытитыгъ.

Джолан Iуашъхъэм ишъэфхэр

«Голанские высоты» зыфа-
Iорэ Iуашъхъэм адыгэхэр зэ-
реджэрэр Джолан. Ар зэблэкIы-
плэ чIыплэм шыт. Къэралыгъо
пчъагъэхэм ар къаухъурэн.
Къунейтрэ уикIэу укIомэ, зы
сыхьаткIэ Иорданием, Ливан
ыкIи Палестинэм уанэсыщт.
Джоланыр — Израильрэ Сири-
емрэ зыфызэфэгубжыгъэхэ
къуап. КъэралыгъуитIур пчъа-
гъэр зэзуагъ. 1948-рэ, 1967-рэ,
1982-рэ илъэсхэм зэо зэпэ-
уцужьхэр ялагъэх.

Тарихъым зэрэхэтымкIэ,
Джоланым икьэлэ шъхьалэу
Къунейтрэ 1759-рэ илъэсым
чIыгур шысысыгъагъ. Ащ къы-
кIэлъыкIогъэ илъэс 80-м къа-
лэм зи цыф дэсыгъэп. 1877-рэ
ильэсым апэрэ адыгэ унэгъуи-
пшIэу мыщ къышыуцугъагъэ-
хэм Къунейтрэ икIэрыкIэу
агъэуцужыгъагъ.

Джы Джоланыр Израиль
ыубытыгъ. Араб-джурт заом
ыпэкIэ километрэ 60 зыкIы-
хьэгъэ къушъхьэтхым нэбгырэ
мин 57-рэ шыпсэуштыгъэ.
Псэуплэ 200 фэдиз итыгъ. 13-мэ
адыгэхэр адэсыгъэх. Ахэр —
къалэу Къунейтра, къуаджэхэу
Мансура, Сальмониер, Гъензи-
уан, Фахьама, Момсие, Фэрдж,
Хъушние, Фазара, Джюйиз,
Мудария, Барикъа, Бирхад-
жам. 1982-рэ илъэсым къэра-
лыгъохэм ядунэе зэхэт куп
ишIуагъэкIэ Къунейтрэ рай-
оным изы Iахъ Сирием къыра-
тыжыгъ. А Iахьым хэфагъэх
адыгэ чылэгъуищ — Мудария,
Бирхаджам, Барикъа. Мы
къуаджэхэр Израиль зэрэпэгъу-
нэгъухэм пае аукъодыеу уадэ-
хьан плъэкIыштыгъ. Хэушъхьа-
фыкIыгъэ къулыкъоу тэ ФСБ-кIэ
тызаджэрэм фэдэм Иззын къы-

Iытхи, тыкIогъагъ. Апэ Къу-
нейтрэм тыдэхьагъ. Унэ зэхэ-
гъэуагъэхэр мыщ шызэтелъых.
Ахэр илъэс 30-м ехъугъэу
зэрэIуамыхыжыгъэхэр Сирием
иполитикэ шыщ. «Шъуеплэ
джуртхэм къыташIагъэр» аIозэ,
тэщ фэдэ журналистхэм арагъэ-
лъэгъу. КъэралыгъуитIур непэ
къызнэсыгъэми зэфэгубжы-
гъэхэу къахы. Ащыпсэухэрэр
зэдэгъушIэнхи, зэлыкIонхи
фитхэп. Зэпыйхэр зэмызонхэм
ООН-м илIыкIохэр лъэплъэх.
Метришъэ пэпчъ ахэм ялофшIэ-
плэ къутамэхэр шыгъых. Джола-
ныр зэрэпсаоу джуртмэ заш-
тагъэр 1967-р ары. Ащыгъум
щылэгъэ зэпэуцужьыр тарихъым
мэфих заокIэ хэхагъ. Хъоклон
зэхъу Асмэт, Наби, Фикрат а
лъэхъаным цыкIугъэхэми, мэ-
фих заор ащыгъупшэрэп.

**ХЪОКIОН Асмэт —
Сирием ит къуаджэу
Бирхаджам щэпсэу:
«Заор къызежъэм,
псынIкIэу зытыгъуой,
зы цыгъын тIэкIу горэ
тштэгъагъэми ары, ти-
Iахьылэу Шам щылэхэм
адэжъ тыкIуагъ. Джурт
хэгъэгум итопыщэхэр
ыуххэмэ къэдгъээзжы-
ныр тигугъы. Тикъуа-
джэхэр мэфихкIэ аубы-
тыгъэх. ТиланIи, тиханIи
IэкIыб хъугъагъэх».**

Хъоклонхэм къызагъээзжы-
шъугъэр 1982-рэ илъэсыр ары.
Илъэс 15 тешIагъэу къызыдэ-
хьажыгъэгъэхэ щагъухэр зэхэ-
кIыхьагъэхэу, яунэхэм арылхэр
хъунIаIаIохэм зэрапхъуагъэхэу
къычIэкIыгъ. Джы къызнэсы-
гъэми зызэттырагъэуцожы.

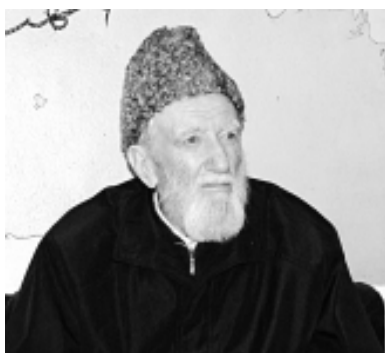
**ТЫГЪУЖЪ Хъусам —
Сирием ит къуаджэу
Мударие щэпсэу:**

«Къунейтрэ пэмычыжъэу
адыгэ къэхалъэ шыт.
Джолан заом хэкIода-
гъэхэр ащ дэлъых. Ти-
лъэпкъэгъу нэбгырэ 200
фэдиз мы зэпэуцужьхэм
ащыфэхыгъагъ».

Тыгъужъ Хъусам ятэ заом
хэкIодагъ, ежъ ащыгъум илъэ-
ситIу ыныбжыгъэп. «Джола-
ныр — тигууз шъхьал» аIозэ,
тилъэпкъэгъухэм ягукIаехэр
къытфалотэгъагъэх, джы зичэ-
зыу гууз ахэм къафыкъокIыгъ.
Сирием къыкIырэ къэбархэмкIэ,
Къунейтрэми зэпэуцужьыр нэ-
сыгъ. ООН-р ащ зэритым пае
щызэмызонхэу къашIошIы-
штыгъэ ыкIи ащ елытыгъэу
адыгэхэр а лъэныкъом ко-
щыгъагъэх. Джы ащи заор нэ-
сыгъ.

Адыг. Быслъымэн. Философ

Джоланым ит адыгэ къуа-
джэу Барикъа лIыжъ гъэшIэ-
гъон горэм тышырихьылэ-
гъагъ. Сирием шыпсэурэ адыгэ-
хэм ар янахьыжъ гъэшIуагъ.
ЫцIэ быслъымэн дунаим шы-
зэлъашIэ. Джэудэт Саид. ИлIа-
къокIэ Цэймэ ащыщ. Дунаим
сыд икьэхъукIэр, изэхэтыкIэр,
псэ зыпытхэм язекIуакIэхэр сыд
фэдэхэ? Джэудэт илэжыгъэхэр
упчIэ куухэм яджэуап.

ДЖЭУДЭТ Саид:

«Дунаир зэрэзэхэтыр
зэкIэ быслъымэнхэм я
Тхылъ лъапIэ ит. Бгъэ-
шIэгъонэу, мыр хьалэ-
мэт дэд плонэу, Къур-
Iаным имытхагъэ зи
къэхъурэп. Псэм
дыкIыгъоу акъылыр
цыфым Тхьэм къыри-
тыгъ, ащ ыуж бзэр
къылуилъхьагъ — джары

**аныхъ хьалэмэтэу бгъэ-
федэн фаер».**

Джэудэт дин зэфэшъхьафхэр
ыушэтыгъэх. Цыфхэм ятхьэ-
шIошъхъуныгъэ кIуачIэу илэр,
агъэлъэплэрэ лъэныкъохэр зэ-
ригъэшIэнхэм илъэс пчъагъэрэ
пылбэгъ. Диным изакъоп ащ
хэшIыкI зыфыриIэр. Политикэр,
тарихьыр, хэбзэгъэуцугъэхэр...
ЗыхишыкIырэ бэ. Къэралы-
гъо пчъагъэм ащыпсэурэ шIэ-
ныгъэлэжъхэм, динлэжъхэм
Джэудэт яупчIэжыгъэу. А зы
мафэм аныхъ макIэмэ писъмэ
50 къыфатхы. Илъэс 85-м блэ-

кIыгъэми умышIэнэу, лIыжыр
чаны. Компьютерыр, Интер-
нетыр зэригъэфедэрэр тэгъэ-
шIагъо тIозэ, нэмыкI Iофэу
ышIэхэрэри къытиIуагъэх. Пчэ-
дыжъ къэс кушъхьэфачъэм те-
сэу нэмазшыгъом мэщытым
макIо, къыгъээзжымэ, чэмыр
ещы. Джэудэт Саид игупшы-
сэ гъэшIэгъонхэр камерэм
тыратхэх. ИгушыIэ лIэуж-
хэм апае джарэуштыгъэу аухъу-
мэ. ИдунээеплъыкIэ ашIо-
гъэшIэгъонэу иджэпсалъэ-
хэм нэужым зэфэс инхэм аще-
дIух.

Мэрдж Ассултан

Мы къуаджэм шIэныгъэлэжъ
цIэрыIоу, географиемкIэ профес-
сорэу Адэл Абдыл-Салам ты-
шыIуагъ. Адэл илIакъокIэ
Лашэмэ ащыщ. ЧIыопсым,
тыкъэзыуцужьэрэ дунаим икьэ-
кIуапIэхэр Адэл Абдыл-Салам
ыушэтыгъ. Географием, ана-
хъэу картэ зэхэгъэуцоным, игъа-
шIэ фишъхьыгъ. Лашэ Адэл
иIофшIэн шъхьалэ дыкIыгъоу
лъэпкъ культурэм идышъэ кIэн
ыугъоиным игъашIэм дэла-
жъэ. IэкIыбым шыпсэурэ ады-

гэхэм ащышъу апэрэу хэкум
къэтхагъэр Адэл ары. 1957-рэ
ильэсым Адэл хэкужъым
писъмэ ытхыгъагъ. Адыгэ тха-
кIохэм ятхылхэм акIэлъэгъу-
гъагъ.

ЛАЩЭ Адэл:

«КIэрэщэ Тембот, Теу-
цожъ Цыгъу, Цэй Ибра-
хьым, ХьэдэгъэлIэ Ас-
кэр, Елбэт Хьасан,
Шэртэнэ Аскэрбий. Зэ-
лъашIэрэ адыгэ тхакIо-

хэм яIофшIагъэхэр къыс-
фагъэхьыгъагъэх. Джы
къызнэсыгъэми а тхылъ-
хэр сэгъашIох. Письмэу
къысфакIоштыгъэхэми
зы ахэзгъэзыгъэп».

Докторэу Адэл Абдыл-Са-
лам Сирием осэ ин шыфашIы.
Пенсием зэрэкIуагъэм емы-
лытыгъэу, Дамаскэ дэт къэра-
лыгъо университетым щыре-
гъаджэх, ипрофессор гъэшIуа-
гъэхэм ясатыр хэт.

Ащ фэдэу мы къуаджэм
цыф гъэсагъэу бэ къыдэкIы-
гъэр. КIэдэкIой Ахьмэд Сири-
ем шызэлъашIэрэ хирург. Ахь-

мэд Адыгэ Хасэм изэхэщэн,
игъэлорышIэн чанэу хэлажъэ.
Хэсэ тхьаматэуи Iоф ышIагъ.
Тэ Сирием тыкIонэу унашъо
зытэшIым, апэу гушыIэгъу
тызфэхъугъагъэр Ахьмэд ары.
Адыгэ Хасэм итхьамэтэ Iэна-
тIэ ыгъэтIылыгъэу хэгъэгум
теблэгъагъ, арэу шытми, «сы-
текIыжыгъэшъ, джы ар сиIо-
фыжъэп» ымыIоу, типрограммэ
зэпыфэнымкIэ ишIуагъэ къы-
гъэкIуагъ. Лъэпкъ зыкIыны-
гъэм, бзэм, культурэм якъэ-
ухъумэн ыгъэгумэкIырэ цыфэу
Ахьмэд шыт.

Мэрдж Ассултаным охъта-

бэ шыдгъэкIонэу хъугъэп. Си-
рием тызышыIэгъэ мэфишIым
иаужырэ мафэ мы къуаджэм
тынэсыгъ ныIэп. Чэщ хэкIота-
гъэу тыдахы, пчэдыжыпэу
тыкыдэкIыжыгъ. Ау а охътэ
тIэкIоу тилъэпкъэгъухэм
адэджэкIуагъэм ягуфэбэныгъэ
зэхэтшIэнэу игъо тифагъ.

Мы къуаджэм изакъоп, Си-
рием шыдгъэкIогъэ мафэхэр
дахэкIэ, шIуагъэ тыгу къынагъэх.
Тхьэм ыломэ, зэгорэм джыри зэ
тызэлукIэным тегупшысэзэ,
тилъэпкъэгъухэм такъыфы-
зэплъэкIыжызэ тыкыдэкIы-
жыгъагъ...